

Den 8 juli 2009

Fælles forældremyndighed og skolevalg

1. Retsgrundlaget

Udvalget om forældremyndighed og samvær udtalte i betænkning nr. 1475 om barnets perspektiv, at valg af barnets skole er en beslutning af så væsentlig og vidtrækkende karakter for barnet, at det må involvere en beslutning fra begge indehavere af forældremyndigheden.

Efter forældreansvarslovens § 3, stk. 1 kræver væsentlige beslutninger om barnets forhold enighed mellem forældrene, hvis de har fælles forældremyndighed. Efter lovens § 11 kan retten kun ophæve den fælles forældremyndighed, hvis der foreligger tungtvejende grunde.

Det er således ikke længere en forudsætning for fælles forældremyndighed, at forældrene er enige om samtlige spørgsmål vedrørende barnet. Uenighed om enkelte væsentlige forhold, f.eks. skolevalg, vil derfor som udgangspunkt ikke isoleret set kunne føre til ophævelse af den fælles forældremyndighed. Ved vurderingen af, om en fælles forældremyndighed skal ophæves, er det centralt, om forældrene kan håndtere deres eventuelle uenigheder på en sådan måde, at det ikke går ud over barnet.

For så vidt angår spørgsmålet om, hvilke enkelttvister domstolene skal kunne tage stilling til, fremgår det af forarbejderne til loven, at uenighed om væsentlige forhold vedrørende barnet ikke må kunne føre til situationer, der skader barnet, eksempelvis at et påkrævet skoleforløb ikke kan påbegyndes. Uenigheden kan være udtryk for et så højt konfliktniveau, at den fælles forældremyndighed bør ophæves.

Hvis uenigheden medfører, at barnet ikke kan begynde et påkrævet skoleforløb, vil der i øvrigt kunne træffes afgørelse om midlertidig forældremyndighed.

2. Retspraksis

Det er Familiestyrelsens opfattelse, at retspraksis viser, at intentionerne bag forældreansvarsloven efterleves ved administrationen af loven. Der skelnes således i praksis mellem situationer, hvor der alene er tale om uenighed om skolevalget, dvs. uenighed om enkeltspørgsmål, og situationer hvor der er svære samarbejdsproblemer og højt konfliktniveau, dvs. "tungtvejende grunde". I de sidstnævnte situationer kan eksempelvis uenighed om skole være udtryk for en mere grundlæggende uenighed. Denne forskel i uenighedens karakter er bl.a. kommet til udtryk i en række landsretsafgørelser, som er offentliggjort i Tidsskrift for Familie- og Arveret.

I T:FA 2008 52 Ø anførte landsretten, at "den fælles forældremyndighed over S... har fungeret uden problemer, indtil spørgsmålet om skolevalg blev aktuelt. Uenigheden mellem forældrene angår således spørgsmålet om S's bopæl og det hertil knyttede skolevalg", og bestemte herefter, at der skulle være fælles for-

ældremyndighed og bopæl hos moren. Moren var i byretten blevet tillagt eneforældremyndighed, fordi byretten mente, at det var bedst, at hun afgjorde strids spørgsmålet om skolen

I T:FA 2008.74 Ø tiltrådte landsretten en afgørelse om, at forældremyndigheden midlertidigt blev tillagt den ene forælder, fordi forældrene ikke kunne blive enige om, hvilken skole en 6-årig skulle starte i, og skoleåret var begyndt. Byretten anså det for "væsentligt, at hun straks påbegynder skole og SFO". Barnet var således ikke indmeldt i en skole på tidspunktet for uenigheden.

I T:FA 2008.598 Ø fandt landsretten det i en situation, hvor en 6-årig skulle starte i skole, "nødvendigt at der af hensyn til S's forhold træffes afgørelse om midlertidig forældremyndighed"

Sidst kan nævnes T:FA 2009.60 Ø, som vedrørte uenigheden om skoleskifte for et 8-årigt barn. Landsretten udtalte, at "da parterne ikke har kunnet blive enige om valget af skole til trods for længerevarende bestræbelser på at opnå enighed og under hensyn til parternes samarbejdsvanskeligheder i tiden efter byretsdommen findes der at foreligge sådanne tungtvejende grunde, at det skønnes bedst for S, at den fælles forældremyndighed ophæves "

3. Problemsituationer

Problemer omkring skolevalg opstår typisk i to forskellige situationer. Problemerne er således meget ofte relateret til en flytning, men derudover opstår der særligt problemer i forbindelse med indmeldelse i skole. Dette afspejles til dels i den gengivne praksis ovenfor.

I situationen, hvor et barn skal indmeldes i skole, skal der ske en ændring i barnets forhold, som begge forældre har kendskab til. Derfor vil der også for begge forældre være anledning til at give en eventuel uenighed til kende før ændringen i barnets forhold og dermed afskære den anden forælder fra at indmelde barnet i en given skole.

Lykkes det i disse situationer ikke at forlige forældrene gennem børnesagkyndig rådgivning m.v., er det som nævnt muligt at træffe en midlertidig afgørelse om eneforældremyndighed, hvis uenigheden betyder, at barnet ikke kan starte i skole. Uenigheden i forbindelse med indmeldelse i skole vil oftest være forbigående. Er uenigheden ikke forbigående men udtryk for eksempelvis svære samarbejdsproblemer, vil den fælles forældremyndighed kunne ophæves.

Den anden situation, hvor problemerne opstår i forbindelse med en flytning, skal ses i sammenhæng med, at en bopælsforælder kan bestemme, hvor i Danmark barnet skal bo. Den anden forælder skal dog varsles om flytningen seks uger forinden, sådan at det sikres, at der er tid til at indrette samarbejdet om barnet under hensyn til den nye situation. Samværsforælderen får herved også mulighed for at tage stilling til, om flytningen efter hans/hendes vurdering er bedst for barnet, og eventuelt at søge om at blive bopælsforælder. Ved at sætte sig imod skoleskiftet, og dermed forhindre ud- og indmeldelse af den gamle og den nye skole, kan samværsforælderen i nogen grad vanskeliggøre flytningen.

Der kan dæmmes op for disse situationer ved at anvende muligheden for at træffe en midlertidig bopælsafgørelse, sådan at barnet under sagens videre forløb kan blive i sit hidtidige miljø hos den tidligere samværsforælder og dermed opretholde sin skolegang. Hvis det er bedst for barnet at blive i sit hidtidige miljø og skole, hvilket bl.a. vurderes ved en belysning af barnets perspektiv,

vil der kunne træffes endelig afgørelse om, at samværsforælderen fremover skal være bopælsforælder.

4. Afrunding

Kravet om enighed om skolevalg ved fælles forældremyndighed er med til at sikre et reelt indhold i den fælles forældremyndighed. Efter loven skal uenighed om skolevalg ikke kunne begrunde, at den fælles forældremyndighed ophæves. Dette støttes af retspraksis, som også viser, at retterne skelner mellem en isoleret og enkeltstående uenighed og tilfælde af uenighed og manglende samarbejde, der kan kategoriseres som "tungtvejende grunde".

Undervisningsministeriet har oplyst, at hvis forældre med fælles forældremyndighed ikke kan blive enige om, hvilken skole deres barn skal gå på, skal kommunalbestyrelsen optage barnet i distriktsskolen. Undervisningsministeriets udtalelse vil blive trykt i Tidsskrift for Familie- og Arveret, nr. 4, 2009.